

Mistä mellakat nousevat?

Ja kuinka tutkia sitä meillä?

Matti Kortteinen 15.5. 2014

Esipuhe

- Lähiömellakat ja asiantuntijuutta koskeva kysyntä suurta, tarjonta niukkaa.
- Esitän seuraavassa suunnitelman tutkimuksesta, jonka jälkeen voisi olla viisaampi.
- Olen itse epävarma siitä, olisiko tällainen toteutettavissa (vai ei), ja otan mielelläni vastaan mielipiteitä asiasta.

Sisällys

- *Johdanto:*
uutta rajalinjaa koskeva kysymys
- *Näkökulma:*
kysymys uudesta köyhyyskulttuurista
- *Asetelma ja aineistot:*
ymmärtämisen analyyttinen kehys
- *Tutkimuksen suorittaminen:*
etäisyyden ongelma

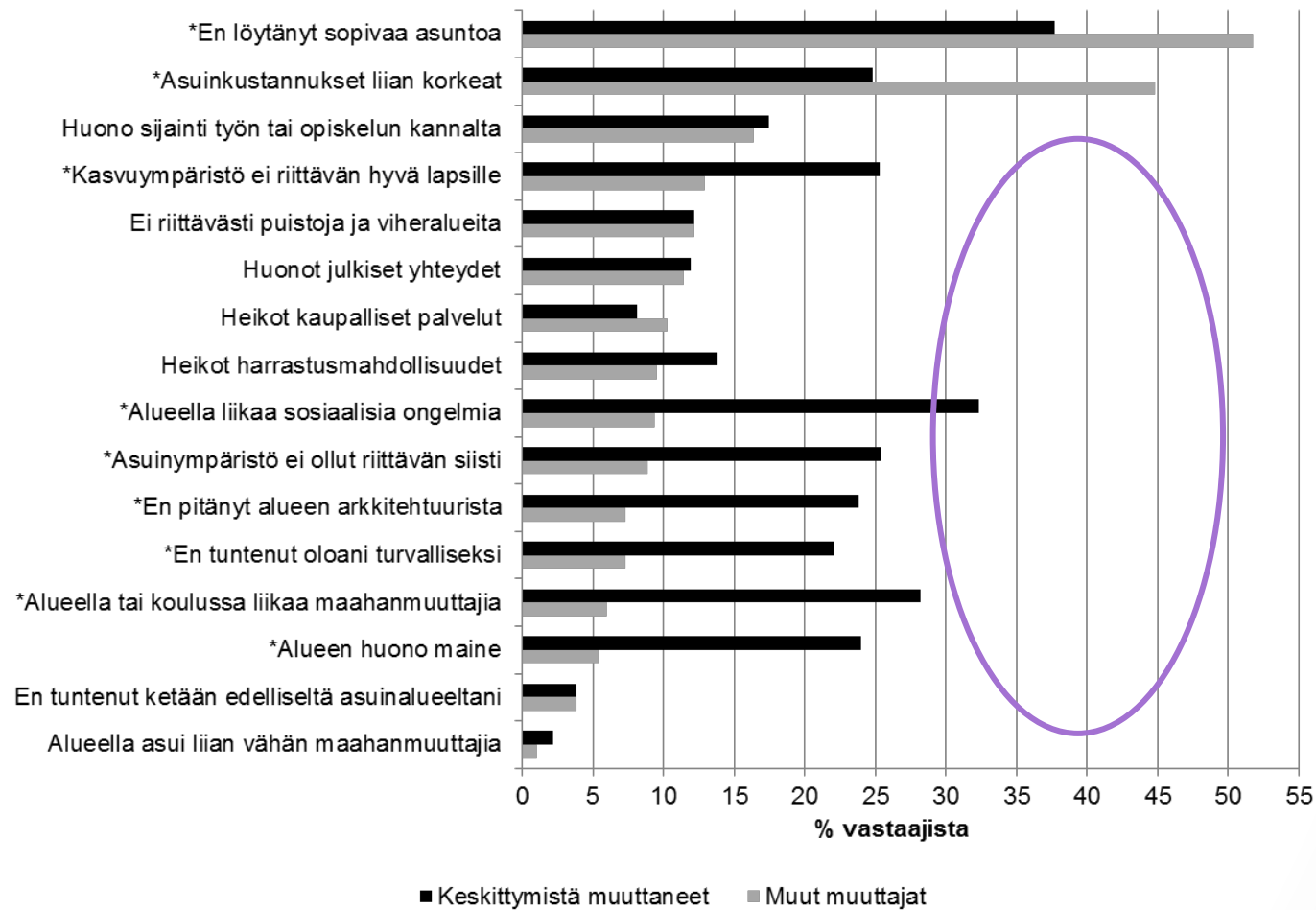
Johdanto: tutkimuskysymys

- “Reading the Riots”(LSE/Guardian, On-line, ei vl.) ja kysymys mellakoiden taustasta: sosiaalinen hylkääminen ja sen tuottama subjektiivinen vaste - vakka ja kansi.
- Luis Wacquant (1993): samansuuntainen tulkinta Ranskan lähiömellakoiden taustasta
- Miten meillä?
- Kasautuneesti huono-osaistuneilla pienalueilla asuvien ihmisten määrä on pääkaupunkiseudulla kahden viime vuosikymmenen aikana noin viisinkertaistunut, nousten v. 2010 noin 150.000:een.
- Ilmiö ei ole mitaltaan suhteelliseen jälkeenjääneisyyteen liittyvä, eikä mitaltaan marginaalinen.

- Samalla pienimittakaavaisen sosiaalisen sekoittamisen vaikutukset näyttävät ainakin paikoin kääntyneen päinvastaisiksi: eri väestöryhmien integroitumisen sijasta tulokseksi syntyy huono-osaisiin kohdistuvaa sosiaalista hylkäämistä.

Samalla alueen sosiaalisesta elämästä on tullut muuttoliikkeeseen itsellisesti vaikuttava tekijä

Vilkama,
Vaattovaara, Dhamann (2013)

- Ilmiöllä on subjektiivinen vasteensa huono-osaisten kokemus- ja ajattelutavoissa.
- Noin kolmannes alimpaan tuloviidennekseen kuuluvien alueiden asukkaista “ei mielellään kerro missä asuu”.
- Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus paikantuu näille alueille; mm. siitä syystä, että jälkikasvu “tulee kiusatuksi muualla” (alustavia tuloksia etnografisista kenttätöistä); opettajien huoli: “teidän pitäisi päästä pois täältä mäeltä”.

- On vakavaa syytä olettaa, että myös meille on syntynyt uudenlainen yhteiskunnallinen rajalinja. Tunnamme sitä toistaiseksi hyvin huonosti.
- Myös sellainen tutkimus, jossa kysytään huono-osaisten näkökulmaa, olisi tärkeää.

Näkökulma: historiallinen vertailu

- Ennen historiallista vertailua empiirinen paikannus: työllisyysaste (kuinka suuri osa työikäisistä on töissä, pl. opiskelijat) Hgin kaupungin vuokra-asumisessa alkoi 1990 – luvun laman jälkeen nousta, saavutti tähänastisen huippunsa v. 2003, jolloin se oli 55%. Kun työttömyysaste tuolloin oli 20%, pysyvämmiin työstä syrjäytyneitä 25%. (Lankinen 2008.)
- Kehitys v. 2000-2010 on merkinnyt köyhyyden syventymistä ja leviämistä asuntomarkkinoiden alimmassa segmentissä. (tulossa, 2014.)
- Työikäisen väestön työssäkäynti on poikkeavaa käyttäytymistä suuressa osassa Hgin kunnallista vuokra-asumista. Tilanne on jatkunut jo ainakin vuosikymmenen.

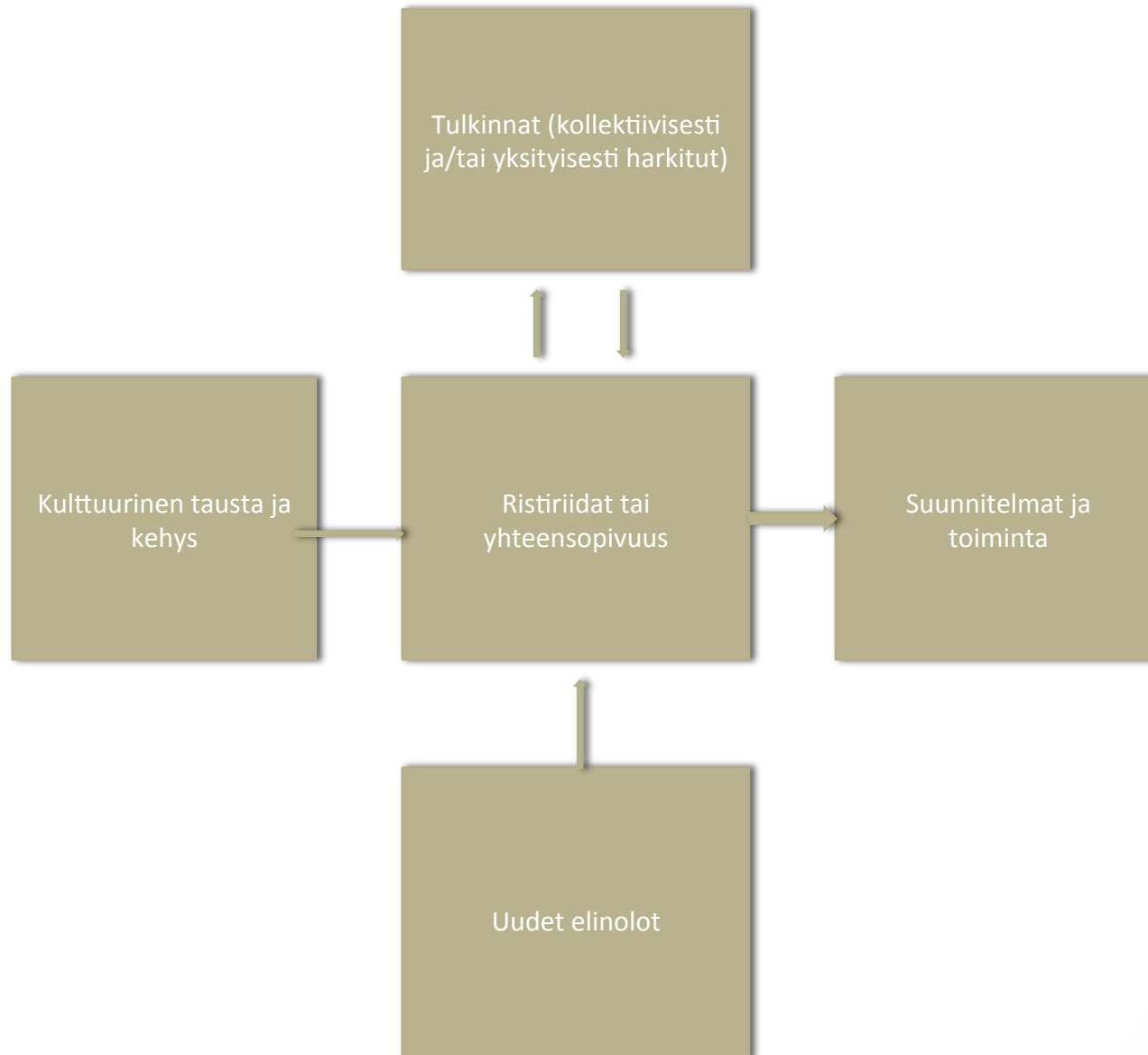
- Vertailukohta: Waris ja varhainen teollistuminen (Työläisyhdyskunnan synty Pitkänsillan pohjoisrannalle, 1932).
- Hyvinvointivaltiopuhe tahtoo peittää alleen sen, että Wariksen aikoihin verrattuna uuden urbaanin köyhälistön asema on kolmella tavalla aiempaa huonompi:
  - (1) tuotannollinen asema on heikko tai puuttuu,
  - (2) yhteiskunnallinen muutos on elettyinä merkinnyt laskua ja olojen heikentymistä,
  - (3) mahdollisuudet puolustaa itse omia etuja tai omaa asemaa (vertaisuutta ja itsellisyyttä) kulttuurille ominaiseen tapaan ovat huonommat kuin aiemmin.

- Millaisia ovat tilanteen sosiaaliset ja kulttuuriset seuraukset ihmisten ajattelussa ja käyttäytymisessä? Kysymys uuden urbaanin köyhyyskulttuurin synnystä.
- Onko meillä patouma, jolla on kollektiiviset mitat? Kysymys on avoin ja olisi ainakin tutkimisen arvoinen.

Asetelma: ymmärtämisen kehys

- Leena Sharman ja kysymys siitä, miten voi ymmärtää läheltä. Analyyttisen kehyksen ja etäisyyden tarve: kysymys toistuvuudesta ja siis siitä, kuinka löytää pienistä tarinoista suuri kertomus.
- Esimerkki: Lähiö, tutkimus elämäntapojen muutoksesta (Otava 1982).

Asetelma: Ymmärtämisen kehys teoksessa Lähiö (1982)

- Miten tätä voisi käyttää nyt?
- “Mikä sua vituttaa eniten?” “Kerro jonkin tarinan kautta, kerro mahdollisimman konkreettisesti, missä, milloin, kenen kanssa, mitä tapahtui, mitä ajattelit, mitä teit?”
- ”Entä tokaks eniten?” (jne)

- Miten tämä kehys tässä toimisi? Siinä on kaksi isoa ajatusta piilossa, joista toinen liittyy analyysiin ja toinen esitystapaan.
- Miten ymmärretään “tausta”? Ajatus “pyhästä” (itselle tärkeistä asioista, niistä, joiden puolesta suuttuu) törmäämässä yhteiskunnallisen muutoksen tuottamiin uusiin rakenteellisiin ehtoihin; kysymys modernisaation uudesta vaiheesta tuottamassa omia ajattelu- ja toimintatapojaan.
- Kysymys tällaisen toistuvuuden löytymisestä on empiirinen.
- Löytyi tai ei, esitys olisi mahdollista rakentaa pelkän haastattelupuheen varaan ilman yhtä ainutta teoreettista käsitettä, so. niin, että teksti muistuttaa tarinaa, ja perustelee edetessään itse itsensä.

Tutkimuksen suorittaminen: ongelma

- Mitä suuremmiksi sosioekonomiset, kulttuuriset ja etniset erot kasvavat, sitä vaikeampi niitä on ylittää.
- Miten kohteen löytää, miten siihen solmii yhteyden, millä tavoin pystyy siinä määrin luottamuksellisen kontaktin, että saa kuulla avointa ja suoraa puhetta?
- NEET (“not in education, employment or training”)
- Tilannetta ei helpota se, että on syytä olettaa kohteen olevan moninainen ja esiintyvän hajanaisesti (erilaisia itseään suojaavia kulttuurisia koteleita).
- “Kaiva siinä missä olet”; “ota kiinni mistä saat”; kuvitelma useista erilaisista kiinnostuskohdista - mitä tällaisesta syntyisi, syntyisikö mitään järkevää?